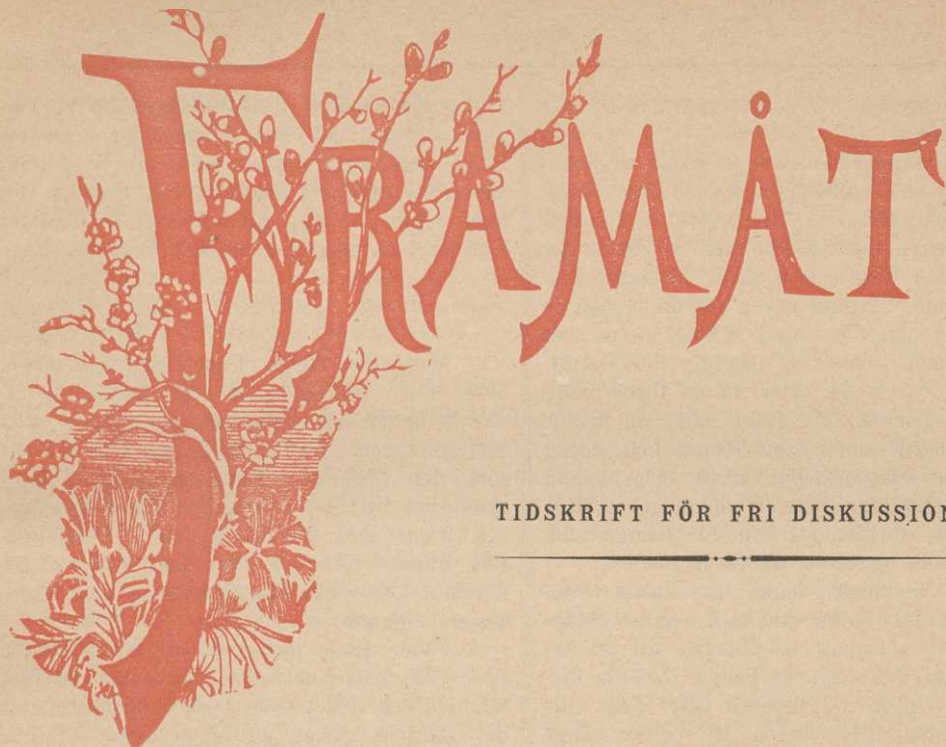

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR FRI DISKUSSION.

Döm ingen ohörd. ☉ Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser. ☉ Fri talan.

N:o 4.

Ansvarig utgifvare och
redaktör:
Alma Breinholm-Åkermark.

15 Februari

Pris: Kr. 3,50 pr år.
Tredje årgången.

1888.

Den ogifta kvinnans juridiska ställning.*

Af J. Liljencrantz-Rasmussen.

I.

Vår tid är en jäsningsperiod, och stora omhvälfningar stå för dörren. Vid en sådan tidpunkt är det naturligt, att man såväl i lagstiftningen som i den allmänna opinionen finner en viss brist på logik. Man har delvis, men icke helt, brutit med det gamla; man har delvis, men icke fullständigt, antagit det nya. Det är något sväfvande och osäkert öfver det hela, som först då kan förändras, när de nya idéerna hafva hunnit slå rot i folkets hjertan. Isynnerhet måste detta ju vara tillfället i de länder, hvilka, såsom vårt kära Skandinavien, såväl på grund af deras små förhållanden som deras afsides belägenhet, ännu icke hafva kunnat taga en så aktiv del i dagens stora frågor som de större kulturländerna.

I intet fall framstår dock inkonsekvensen tydligare än der, hvarest det är fråga

om en mans förpligtelser gentemot en kvinna, till hvilken han har stått i kärleksförhållande utan att vara gift med henne. Nästan hvarje man är redo att förklara, att det finnes intet på jorden så skönt som kvinlig dygd och oskyldighet, hvilket dock alldeles icke förhindrar de goda herrarne från såväl att betrakta förföraren, o: röfvaren af denna oskyldighet, som en ganska hederlig människa, medan den förförda kvinnan betraktas med ringaktning, samt att stifta lagar, hvilka gifva kvinnan så litet juridiskt skydd som

* Denna artikel utkom som flygskrift på danska i Köpenhamn för 10 år sedan. En och annan torde kanske erinra sig den ovilja författarinnan ådrog sig och det uppseende, hon väckte, emedan hon, en *kvinn*a, vågade klaga högt eller fordra sin rätt vid domstolarne. Red.

J. Liljencrantz-Rasmussen

möjligt gentemot våra moderna Don Juaner och Lovelacer.

Betrakta vi historien, så skola vi finna, att hos de af förtidens folkslag, hvarest kvinnan högaktades, och hvarest den kvinliga oskyldigheten betraktades med vördnad, der beskyddades den också såväl af lagen som af opinionen. Låtom oss t. ex. undersöka de gamla Germanernas lagar. Enligt dessa blef en förnärmelse emot en oskyldig flicka straffad med $\frac{2}{3}$ högre böter än en förnärmelse emot en krigare. Våldtäkt samt en flickas olagliga bortförande från hennes hem ådrog förbrytaren ett förfärligt straff. Om någon bland Vestgöterna borttröfvade eller våldtog en kvinna, förklarades han för hennes slaf, och all hans egendom tillföll henne.

Den kanoniska lagen betecknade förförelsen med eller utan våld med namnet »stuprum», och »stuprator», dömdes till att antingen äkta den unga af honom förförda flickan eller också, ifall hennes fader icke ville hafva honom till svärson, att gifva henne en hederlig hemgift. (jfr. II Moseboks 22 cap. 16—17 vers; samt V Moseboks 22 cap. 28—29 vers.)

Slutligen påbjöd lagen efterforskning af barnfadern, och när denne en gång var funnen och förklarad som varande fader, måste han också underkasta sig allt ansvar som sådan. Vi se alltså, att såväl de borgerliga som de kyrkliga lagarne kraftigt försvarade denna kyskhet, för hvilken man fordrade så sträng räknenskap af kvinnan.

Nu är det visserligen icke vår mening eller vår önskan, att de nyss nämnda stränga straffen skulle införas, men det är ett stort språng från dessa drakoniska institutioner till våra slappa lagar, hvilka se genom fingrarna med nästan hvarje förförelse och icke ens förpligta förföraren till att gifva sitt offer en skadeersättning. »Volenti non fit injuria». (Den, som har tillåtit, det har intet att beklaga sig öfver). Det är det skäl och det svar, som gifves, när man förebrår den bestående samhällsordningen dess hårdhet mot kvinnan. »Hon har ju sjelf tillåtit det». Javisst! Men hvad var det, som låg till grund för hennes samtycke? Jo, det, att hon trodde på en kärlek, som han framhycklade, på löften, som han gaf, utan en tanke på att vilja hålla dem. Och när så en ung flicka anklagar förföraren för hans lögn, så får hon i allmänhet det svaret: »Ja, sådant säga herrarne ju alltid, men det bör en förständig

flicka icke tro på». Alltså bör hon på förhand antaga, att hvad han säger henne är lögn! Och dock fordrar man, att vi kvinnor skola se upp till mannen och böja oss för hans vilja. Se upp till autoriserade lögnare! Det är dock temligen mycket fordradt.

Men för öfrigt finnes det, gudskelof, också i vår tid länder, hvarest lagen beskyddar kvinnans moraliska rättigheter, och hvarest opinionen straffar förföraren lika strängt som den förförda. Detta sistnämnda är i synnerhet tillfället i Amerika, detta frihetens och framstegens förlofvade land. Den snillrike franske författaren Mr Tocqueville säger derom i sitt verk: »La démocratie aux Etats-Unis», följande:

»Man måste medgifva, att med afseende på sedligheten hafva vi fransmän beviljat männen en frihet, som tyckes förutsätta, att det likasom gifves en slags dygd för dem och en annan slags dygd för kvinnorna; ja, att med afseende å den allmänna uppfattningen, kan aldeles samma handling vara för den ena en förbrytelse, för den andra endast ett felsteg. Amerikanarne känna icke något till denna orättvisa fördelning af skyldigheter och rättigheter. Bland dem är förföraren minst lika vanärad som den förförda kvinnan».

Betrakta vi åter den juridiska sidan af saken, se vi att förförelse i Amerika faller in under kriminallagen. I Louisiana t. ex. dömes förföraren att plikta f. o. m. 100 t. o. m. 1,000 dollars ellers ända till 6 månaders fängelse.

Den engelska lagen säger: »— — — Och det tyckes under inga omständigheter vara nödvändigt att bevisa äktenskapslöftet »in totidem verbis», utan öfverenskomsten kan tillräckligt bevisas genom de tvenne ifrågavarande personernas otvetydiga uppförande, samt derigenom, att det bestämdt förstås emellan dem, deras vänner och släktingar, att ett äktenskap skall ega rum».

Denna paragraf i den engelska lagen tyckes oss mycket riktig och ändamålsenlig, ty det kan ofta falla sig ganska besvärligt att bevisa ett äktenskapslöfte »in totidem verbis», medan det deremot kan vara lätt att bevisa, att förföraren genom hela sitt uppförande har kommit såväl flickan sjelf som hennes familj eller beskyddare att tro,

att han hade redliga och ärliga afsigter med henne.

Efter att hafva tagit ett par främmande länders lagar och uppfattning af denna fråga i skärskådande, skola vi nu se, huruledes det förhåller sig i Skandinavien. Hvad allmänna opinionen angår, så känna vi den allaredan: stränghet mot kvinnan, liberalitet mot mannen. Nå, detta hafva vi gemensamt med många andra länder, men huru söka våra lagar att beskydda den svaga emot den starke?

Med afseende å förpligtelsen till äktenskap gäller ännu i Danmark likasom i Norge den gamla lagen af 1734*, hvilken icke anser moderskapet i och för sig som tillräcklig grund till äktenskapskraf eller fordran af skadestånd. För att den häfdade skall kunna ställa sådana fordringar, måste förföraren, »förrän att han med henne fick sin vilja», för att tala i lagstil, hafva förpligtat sig till att äkta henne. Löften, gifna *efter* förförelsen, räknas icke. Tillika måste hon antingen skriftligt eller genom lagfasta vittnen kunna bevisa hans löfte, hvilket i de flesta fall är en omöjlighet, då lögnare i allmänhet helst uttala sina lögnare i enrum.

Beträffande de oäkta barnens försörjning fordrar lagen, att fadren skall gifva hälften af den summa, som anses nödvändig att underhålla barnet, och denna summa kan, när han ej godvilligt vill utbetala den, framtvingas genom rättegång**. Vi se alltså, att denna lag, om den än icke låter förföraren gå alldeles oantastad, dock står långt tillbaka för den engelska och amerikanska lagen. I synnerhet tyckes det oss vara en stor orättvisa att låta modren betala lika så mycket som fadren till barnets försörjning; ty man borde dock betänka: 1) att en kvinna förtjenar mycket mindre än mannen genom sitt arbete, och att det alltså är mycket svårare för henne än för honom att åvägbringa den åstundade summan; 2) att hon vid barnets

födelse riskerar sitt lif, lider kval, som ingen penna förmår beskrifva, och stundom får sin helsa förstörd för hela lifstiden. I lyckligaste tillfälle kan det väl hända, att hennes helsa icke tager någon varaktig skada, men så måste hon ju ännu flera veckors tid efter barnets födelse afhålla sig från strängt arbete, och huru skall hon väl vara i stånd dertill, om hon strax måste börja skaffa pengar för att betala för barnets uppehälle såväl som för sitt eget. Ja, det är nu också ett af de stora och förfärliga felen i våra lagar, att det icke ålägges förföraren att sörja för den häfdade kvinnan under hennes sjukdom. Det heter ju: »Inga pligter utan rättigheter, inga rättigheter utan pligter».

Alltså, när en man erhållit en makes rättigheter, är det också hans pligt att åtaga sig en makes skyldigheter, och dertill hör förvisso omsorg och beskydd under den långa och tunga tiden, då kvinnan är ur stånd att beskydda och försörja sig sjelf. Det är ju så klart för hvar och en, som vill förstå det, att då Gud eller Naturen — hvilket af dessa ord vi nu vilja använda — skapade dessa tvenne, mannen och kvinnan, till ömsesidig hjälp och stöd för hvarandra samt till slägtets fortplantning, så gafs det hvar och en af dem pligter att uppfylla, och det lika mycket antingen deras förbindelse var »välsignad» af prest eller icke.

Kvinnan fick det ansvarsfulla värfvet att föda barnen till världen, att bära dem under sitt hjerta, att undgå all oförsigtighet, ja, till och med hvarje häftig sinnesrörelse, som kunde skada det späda väsendet. Den ojemförligt större och besvärligare delen af reproduktionsprocessen hvilat alltså på henne; men har naturen väl pålagt henne denna börda, för att mannen i ostördt lugn skulle anse sin andel i saken såsom ett blott tidsfördrif, en förströelse? Nej, nej! Vi behöfva blott kasta en blick på de djurarter, som bygga sig ett bo och lefva parvis, för att vi tydligt skola se och fatta naturens afsigt och huru rättvist den har fördelat pligterna emellan de tvenne.

Låt oss t. ex. betrakta ett fågelpar. Honan ligger stilla i boet på sina ägg eller hos sina små ofjädrade ungar. Men hvad gör emellertid hanen? Flyger han under tiden ut och koketterar med andra små fågelhonor, eller kretsar i luften i lustiga ringar? Nej, han flyger endast bort från boet, då det gäller att söka föda till sin maka, kommer

* Den i Sverige gällande lagen liknar i det väsentligaste den norska och den danska och blir därför icke särskildt refererad. Den stiftades ungefär samtidigt.

** I den sista riksdagsförsamlingen i Köpenhamn har den danska justitieministern framlagt ett lagförslag, som går ut på att skaffa den förförda kvinnan någon lättnad, men den derom förda debatten har ännu icke medfört något resultat.

snarast möjligt hem igen, matar henne själf och sitter sedan på kanten af boet och kvittar för henne. Men hade den lilla fågeln studerat lagen af 1734, sade den kanske till fågelhonan: »Hör, kära du! Jag tycker ändå, att det i längden blir tråkigt att sitta hos dig och barnen, och jag är aldeles icke förpligtad dertill, ty vi äro icke vigda med hvarandra. Det är endast, när man har stått inför presten eller magistraten, det kan komma ifråga att ha allvarliga pligter mot sitt eget kött och blod. Din kärlek, din trohet, din tillgifvenhet, det är alltihop ingenting att tala om. Det är en galenskap, — derom är förnuftigt folk, ordningens upprätthållare, det bestående samhällets försvarare fullständigt eniga och att du icke är annat än en lättfärdig liten varelse. Om mig återigen säger man ingenting illa alls. Ty ser du, jag tillhör den privilegierade klass, man kallar förförare, hvilka hafva den likheten med kungar och idioter, att de äro fria från allt ansvar med undantag af några kronors årlig afgift, man kallar alimentationsbidrag, som du erhåller till barnen, med hvilka du för resten får se att hjälpa dig så godt du kan. Adjö med dig! Och kom ihåg en sak: beklaga dig aldrig! Tig och lid! Det är det enda, du har att göra. Klagar du högt din nöd, så skola alla anse dig fräck och skamlös».

Lycklig emellertid han, den lilla fågeln! Han har *icke* studerat lagen af 1734. Han känner endast naturens lag; därför stannar han hos sitt hjertas utkorade, och öfverlåter till mannen, jordens herre och Guds beläte, att löna kärlek och tillgifvenhet med hån och falskhet.

Det är en lätt sak att finna fel och brister i det bestående samhället. Det är mindre lätt att påvisa, huruledes dessa brister på bästa sätt skola kunna afhjelpas, isynnerhet när de gripa så djupt in i samhälls- och familjelivet som här är förhållandet. Kanske bör det snarare vara en uppgift för ädelsinnade skribenter än för lagstiftare att söka bringa jernvigt i dessa förhållanden; att försöka drifva det derhän, att bedrägeri mot en kvinna anses för likaså vanärande som bedrägeri mot en man, att ett löfte, gifvet till den ena, måtte anses för likaså heligt och bindande som ett löfte, gifvet till den andre. Detta med afseende å äktenskapskrafvet. Hvad återigen beträffar barnafaderns

pekuniära förpligtelser mot barnamodern, så skola visst alla frisinnade män och kvinnor vara eniga med oss i, att desamma böra skärpas i en mycket betydlig grad, samt att der, hvarest hjälp ej kan framtvingas från fadern, (om han t. ex. har lemnat landet och man icke vet, hvarest han uppehåller sig), måste staten eller kommunen bistå den hjälplösa, och det med helt annan kraft och ifver och i betydligt större utsträckning, än det sker nu för tiden. Hvarje tänkande menniska måste ju rysa af skräck, när hon den ena gången efter den andra i rättegångs- och polissaker läser om olyckliga kvinnor, hvilka dräpt sina barn, emedan fadern vägrat att gifva dem någon hjälp, och de alltså endast haft att motse en nöd och ett armod, som nödvändigtvis måste drifva dem till förtviflan. Och dessa mödrar voro ofta flickor i ungdomens vår; nitton eller tjugu år gamla. Tänk huru förfärligt att i en sådan ålder se hela sitt lif krossadt, hela sin framtid förderfvad; se sig innespärriad i ett dystert fångelse, och det alltsammans blott för en ungdomlig förseelses skull, en förseelse, som mannen, den medskyldige, kanske endast skrattar åt!

För ett par år sedan stod att läsa i de danska tidningarna följande: »En stackars flicka på landet vankade husvill omkring kort före den tidpunkt hon väntade sin nedkomst. Ändtligen fann hon en tom, förfallen koja, hvarest hon gick in för att afvakta födslostunden. Hon nedkom med tvillingar, men var efter nedkomsten så försvagad, att hon ej kunde röra sig, utan låg der hjälplös, om i timmar eller dagar vet man ej. Då folk ändtligen upptäckte henne, voro både hon och barnen döda. — Hvilken skam för ett civiliseradt samhälle, att sådant skall kunna hända! — O, låtom oss kvinnor taga denna sak om hand och icke hvila, förrän vi hafva fått reformer genomförda på detta område. Kvinnorna hafva allaredan i andra hänseenden fått uträttat så mycket till förbättring af deras ställning i samhället. Vilja de blott kraftigt taga fatt på denna samhällsfråga, skola de säkert också kunna lösa den.

O, I hustrur och mödrar, som sitten i ett lyckligt hem, älskade och aktade af en trofast make. I, som med lugn och glädje kunnen motse edert barns ankomst till verlden, eder tillkommer det först och främst att sända en medlidsam tanke till dessa samhällets olycksbarn, de ogifta mödrarna! Unga moder, när du står vid den lilla vaggan, som med sina fina, hvita lakan och kuddar är

redo att emottaga den väntade älsklingen, o, tänk då på de späda, oskyldiga små, hvilkas mödrar knappast hafva trasor att skyla dem med! Och när du har genomgått födslostundens smärta, och alla de dina glädja sig deröfver; då du hvilat i din bädd, omgifven af trogen och kärleksfull vård, tänk då på de olyckliga offren, hvilka, förföljda och förhånade, fulla af förtviflan, flykta ut på marken för att föda sina barn på den kalla jorden. Tänk på dem och lofva dig sjelf att verka så vidt du förmår för att moderskapet, som af naturen var ämnadt till en välsignelse, icke för dessa olyckliga må blifva till en förbannelse!

Efter regnet.

På rutan nyss hördes skuren slå,
Som ville den allt begrafva,
Och under himmelen tung och grå
Låg fjärden som ruggig lava.
Den täta slöjan, som regnet sträckt,
Till hälften utsigtens färger täckt,
Och matta tillsamman de flutit.
Det var, som en isande andedrägt
Sin kyla kring allt hade gjutit.

Men solen kommer; sin väg den slår
Genom molnet, som norråt hastar.
En nyf i badet naturen står;
Sin slöja hon undan kastar,
Och skakar tyngande droppar ner
Och i det speglande vattnet ser
Sin bild under svajande kransar.
Mot regnbågens färgade ljus hon ler
Under glittrande ögonfransar.

Nu har han vaknat, den store Pan.
I skogen han glädtigt ilar
Och kastar tillbaka sin raggiga man
Och blinkar mot solens pilar.

Han slår sig ner på en mossig sten
Och spelar gladt, så från qvist och gren
I qvittrande jubel det svarar,
En sång, som af regnskuren frisk och ren
Ett droppande eko bevarar.

På ängens gräs, som regnilen lagt
I bugtande grönbå ringar,
Han skyndar ned uti yster jagt,
Och haren till språng han tvingar.
Han följer den in under hasselns snår,
Hvars gren sin dagg i hans anlet slår,
I nedfallna löfven han prasslar
Och skakar en asp, som i vägen står,
Så kronan i darrningar rasslar.

På skogsvägen barren har filtats hop
Och bäddats kring tallens rötter;
Der ljuda klangfulla glada rop
Och trippande steg af fötter.
Bak granens mossiga gråa stam
Af ljusa färger det skymtar fram
Och anleten skära och friska.
Förtegen, till hälften blott allvarsam,
Hörs furornas susning hviska.

Per Hallström.

Betänkning

over

Forslag til Lov om Kvinders kommunale Valgret og Valgbarhed.

(Afgiven af det danske Folkethings Udvalg den 30te Januar 1888).*

At de Rettigheder, som ogsaa Danmarks Kvinder vilde faae, dersom Lovforslaget ophøiedes til Lov, ikke ere større, end hvad adskillige andre civiliserede Landes Kvinder allerede have opnaaet, vil ses af nedenstaaende Oplysninger, som muligvis kunde forøges, om Tiden tillod det.

Island behøver næppe at nævnes, da det jo hører til den danske Stat. Som be-

* »Framåt» tillsändt, af Folkethingsmand *F. Bajer*.

kjendt, lyder den islandske Lov af 12:te Mai 1882 saaledes: »Enker og andre ugifte Kvinder, som forestaa en Husstand, eller som paa en eller anden Maade indtage en selvstændig Stilling, ere valgberettigede ved Valgene til Repsforstanderskab, Sysselforstanderskab, Byraad og paa Menighedsmøder, saafremt de have fyldt 25 Aar og forøvrigt fyldestgjøre alle lovbestemte Betingelser for Udøvelsen af de omhandlede Rettigheder».

Sverig, vort nærmeste Naboland, har endog givet Kvinden middelbar Valgret til Rigsdagens saakaldte »første Kammer». Dettets Medlemmer vælges nemlig »af Landsthingene og af Borgerrepræsentanterne i de Stæder, der ikke deltagte i Landstingene» (se en af de gjældende svenske Grundlove »Rigsdagsordningen» § 6); denne Valgret tilkommer dem, som »i Kommunens almindelige Anliggender» have Stemmeret; og fra denne Stemmeret ere Kvinder ikke udelukkede. Den tilkommer »enhver uberygtet svensk Undersaat, som er Medlem af en Kommune», og betaler Skat til denne (Forordningen af 21:de Marts 1862). At svenske Kvinder altsaa have en vis baade kommunal og politisk Valgret, idet »Undersaat» i denne Forbindelse er »Mand eller Kvinde», — derom raader ingen Tvivl i Sverig (jfr. Sveistrups »Forfatningslove» I. 222 (Noten), Rydin: »Sv. Riksd.» I. 109 og Naumann: »Sv. Statsförfatt.-rätt» III. 211). Fremdeles have de Stemmeret ved Kommunal møde i Stæderne (»allmän rådstuga») og paa Landet (»kommunalstämma»), samt ved Menighedsmøde (»kyrkostämma») (Naumann III. 214, 228 og 247). Endvidere stemmer den svenske gifte Kvinde ved Præstevalg, dersom den valgberettigede Mand er fraværende eller umyndig, saavel som Enken og den myndige ugifte Kvinde (Kirkeloven af 1686, i Rydén's Udgave af 1880, Side 186, § 19).

Finland har Kommunallove af 6:te Februar 1865 for Landet (§§ 9—10) og af 8:de December 1873 for Stæderne (§ 10), ifølge hvilke Valgretten tilkommer Enker, fraskilte Hustruer og ugifte myndige Kvinder paa samme Betingelser som Mænd. Den finske Kirkelov af 6:te December 1869 (der træder istedetfor den gamle med Sverig fælles af 1686) giver desuden Kvinder i Finland en lignende Stilling ved Præstevalg og Menighedsmøde som i Sverig (§§ 212 og 309).

I *Rusland* skulle — ifølge Kommunalordninger af 1864 (for Landet) og 1870 (for

Byerne) — skatydende, mindst 25-aarige Kvinder kunne øve Valgret saavel til Distrikts- og Provindsforsamlingerne paa Landet, som til de tilsvarende Forsamlinger i Stæderne, men kun ved en mandlig Fuldmægtig, som opfylder samme Vilkaar for Valgretten (E. Elberling: »Kvindesagen» i »Høiskolebladet» den 10:de Juni 1887, Nr 23, Side 1076, og *Stanton: Woman suffrage* III. 915).

Østerrig har endog givet visse Kvinder politisk Valgret. Rigsraadsvalgordningen af 2:den April 1872 § 9 bestemmer, at »i den store Grundbesiddelses (de Høistbeskattedes) Vælgerklasse blive ogsaa Personer af Kvindekjøn, som have fuld borgerlig Handleevne, ere 24 Aar gamle og ikke udelukkede ved Valgretten, behandlede som Valgberettigede». Men Kvinden udøver Valgretten i Bøhmen ved en valgt Fuldmægtig (Landslov af 9:de Januar 1873 § 10) og i Galizien ved sin Mand, naar hun er gift, ellers ved en valgt Fuldmægtig (Landslov af 20:de September 1866 Art. 2). Fremdeles have skatydende Kvinder Valgret i Kommunerne og til Landdagene. Kun i Wien og nogle andre større Stæder ere Kvinderne udelukkede fra Valgretten. Den kommunale Valgret udøve stemmeberettigede østerrigske Kvinder ved sine Mænd, naar de ere gifte, ellers ved Fuldmægtig (Sveistrup II., 44 § 14 (Note 4) og 116 § 12 (Note 3), samt »Gemeindegesez» af 5:te Marts 1862, Manz's Udgave, Wien 1878, S. 83 § 4, 1).

Ungarn giver skatydende Kvinder Valgret i Kommunerne (med Undtagelse af Buda-Pest) og Valgbarhed i alle de mindre Kommuner (»Landesgesetz-Sammlung» 1871. S. 122 § 35, 123 § 38 og 124 § 42).

England har gjengivet Kvinden flere af hendes tidligere Rettigheder med Hensyn til Deltagelse i det offentlige Liv, hvilke først 1832 bleve hende helt berøvede. 1869 fik skatydende Kvinde Valgret til Byraadene i de større Stæder (*Public General Acts* 1869, *ch.* 55, § 9), 1870 fick hun baade Valgret og Valgbarhed til Skoleraadene (*P. G. A.* 1882, *ch.* 75, § 29), og 1882 blev hun valgbar til Byraadene i de større Stæder (*P. G. A.* 1882, *ch.* 50, §§ 9 og 11), ogsaa til Sogneaevn (»*Parochial boards*») og Fattigværgen (»*Poor guardian*»). — I Skotland fulgte Valgretten og Valgbarheden til Skoleraad 1872 (*P. G. A.*, *ch.* 62, § 12) og til Kommunalraadene 1881 (*ch.* 13) og 1882 (*ch.* 6). (*Stanton; Woman suffrage* III.

871). — At den engelske Ø Man, der har sit eget Parlament, har givet Kvinden politisk Valgret 1881, og at flere engelske Biler have efterlignet Moderlandet med at give hende kommunal Valgret, bør nævnes.

Nordamerikas »Forenede Stater» har som bekjendt ikke været mindre gavmild end den gamle Verden i denne Henseende. Elleve Stater have givet Kvinden Stemmeret i Skolesager, og i nogle af disse Stater er hun tillige valgbar til Skoleraadene, ligesom i England. Nogle Stater, senest Kansas, have givet hende almindelig kommunal Valgret uden dertil at knytte Skattepligt. 1887 blef en Kvinde valgt til Forstanderske for en Kommune. Politisk Valgret fik Kvinden først i Territoriet Wyoming, och det allerede i 1869. Tolv Aar senere udtalte dette Territoriums Gouverneur — der udnævnes af de »Forenede Staters» Præsident, og altsaa ikke har kvindelige Stemmer at takke for sit Valg — i et Budskab, att han ikke havde mærket Noget til de, i sin Tid forudsagte, mislige Følger af Kvindens Valgret. Tværtimod: Landet havde faaet bedre Love og bedre Embedsmænd; Samfundsforholdene havde der forbedret sig hurtigere end andetsteds, hvorfor man var almindelig tilfreds med den ny Ordning. Kvinderne saae mindre paa Parti-interesserne end paa Valgkandidaternes personlige Værd. Ingen Mand havde klaget over, at Hustruen forsømte sine huslige Pligter, fordi hun udøvede sin Borgerret. — 1883 fulgte Territoriet Washington i Wyomings Spor. Allerede det foregaaende Aar havde Staterne Oregon, Nebraska og Colorado paa sine Rigsdage besluttet att give Kvinderne politisk Valgret, men disse Forslag strandede ved de almindelige Folkeafstemninger, især pa Grund af Modstanden fra de tyske Indvandrere, der frygtede for, at Kvinderne vilde bruge sin ny Ret til at faae Brændevinssalget indskrænket. — Forslag om at give Kvinden politisk Valgret til de »Forenede Staters» Unionskongres (fælles Rigsdag) har gjentagne Gange været fremsat, og det vinder efterhaanden større Tilslutning. Sidste Gang, i 1887, forkastede Senatet (Landstinget) det med 41 Stemmer imod 24. Det er sikkert kun et Tidspørgsmaal, naar Kvindens politiske Valgret gennemføres saavel i Nordamerika som i det konservative England, hvor det siden 1867 har staaet paa Parlamentets Dagsorden. (Aldén: Allmän statskunskap, Sth. 1887, S. 159—160).

Udvalgets flertal (Bajer, Fogtmann, Haastrup, H. Holm, Højmark, Hørup, Müller, P. Pedersen og E. Sørensen) anser det for betimeligt, paa Grund af Omstændighederne, at indskrænke det foreliggende Lovforslag til Valgretten, medens Mindretallet (Halkier og Scheel) fraraader dets videre Fremme. Desuden foreslaar Flertallet §§ 2 og 3 udstemte. Der stilles derfor følgende

Ændringsforslag.

Af Udvalgets Flertal (Bajer, Fogtmann, Haastrup, H. Holm, Højmark, Hørup, Müller, P. Pedersen og E. Sørensen):

Til § 1.

1) I 1:ste Linie udgaar: »og Valgbarhed», og i 2:den—3:die ændres: »de omhandlede Rettigheder» til: den omhandlede Rettighed».

Til § 2.

2) Paragrafen udgaar.

Til § 3.

3) Paragrafen udgaar.

(Vedtages Ændringsforslagene Nr. 2 og 3, udgaar »§ 1» som Talmærke over § 1.)

Til Lovforslagets Titel.

4) Ordene »og Valgbarhed» udgaar.

Bajer, Fogtmann, Haastrup, Halkier,
Ordfører.

H. Holm, Højmark, Hørup, Müller.
Sekretær. Formand.

P. Pedersen. Scheel. E. Sørensen.

Udvalget har modtaget følgende Andragender:

I. Fra 1702 over 25 Aar i Varde og en ved Omegn om Kvindens kommunale Valgret och Valgbarhed. (Indbragt den 10:de Januar 1888 af Folkethingsmanden for Skanderborg Amts 1:ste Valgkreds, Bajer).

Andragendet er saalydende:

»Da Forslaget om kjøbenhavnske Kvinders Stemmeret og Valgbarhed i kommunale Anliggender blev indbragt til den høie Rigsdag i sidste Samling og blev efterfulgt af en Adresse fra kjøbenhavnske Kvinder, som bade om samme Lovforslags Vedtagelse, gik der et Suk gjennem mange af Landets Kvinder: »Hvorfor kom vi ikke med?» Vi ønske jo det Samme, vi haabe det Samme, og vi bede derfor nu Rigsdagen om det Samme gjennem denne vor Henvendelse. Paa Landet sidder mangen Gaardsmandsenke med store Eiendomme

og mener, at naar hun betaler sin Skat, maa hun ogsaa have Lov til at raade med for dens Anvendelse. — I Kjøbstæderne sidder der baade Enker og enligstillede ugifte Kvinder, som drive borgerlig Næring og saaledes yde deres Skat med den samme formentlige Ret til Selvstyre for Pengenes Anvendelse. Vi formene ogsaa, at de kommunale Omraader, særlig Fattigvæsen, Skolevæsen, Forskjønnelse, Renligholdelse m. m. ligge for Kvindens særegne Evner. Vi kunne saaledes ikke skjønde andet, end at Vedtagelsen af Loven om Kvindens kommunale Selvstyre vil faa en heldig Indflydelse paa og blive til Fordel for Samfundet, samt til Tilfredsstillelse for hende selv, idet hun faar en videre Anvendelse af de Evner og Kræfter, som hun utvivlsomt sidder inde med. Ifølge de ovenfor udtalte Anskuelser tillade vi os derfor ærbødigst og intrængende at bede den høje Rigsdag tage denne Sag under Overveielse og Drøftelse og arbeide hen til, at den ærede Forslagsstillers Lovforslag kan blive ophøiet til Lov i indeværende Samling».

2. Et ligelydende Andragende er modtaget fra 59 Kvinder i Vardeegnen. (Indbragt den 25:de Januar 1888 af Folkethingsmanden for Skanderborg Amts 1:ste Valgekreds, *Bajer*).

Att bedja om penningar.

Hr Öfverste T. W. Higginsons bok
»Common Sense about Women».

Fri öfversätn. af C. Gohl.

En af de allra bästa makar och mödrar, jag någonsin känt, sade en gång, att hon skulle öfvertala sin dotters blifvande man att före bröllopet bestämma en viss summa, att regelbundet betalas till hans unga hustru, förutom hushållspengarne. Beloppet vore en bisak, tyckte hon, och finge bero på parets tillgångar och lefnadssätt. Hufvudsaken vore, att beloppet betalades *regelbundet*, så att den unga hustrun lika litet behöfde bedja sin man om penningar, som denne behöfde bedja hustrun om ett mål mat.

Jag råkade att ha reda på, att fruns man var mycket liberal, mycket förtjust i sin hustru, och att han aldrig nekade henne något. Sjelf var hon en ypperlig husmoder, och allt i deras hem tydde på, att de lefde sorgfritt. Och ändå sade hon till mig: »Jag tror ej, att en man kan någonsin sätta sig in i en känslig kvinnas obenägenhet att bedja om pengar. Om jag får något att säga i denna sak, så skall min dotter slippa det. Om hon sköter sina åligganden som maka och moder, så har hon rättighet till sin del af de gemensamma tillgångarne inom förståndiga gränser; — den plats hon fyller i hemmet kan dessutom ingen penningesumma ersätta.

Af egen erfarenhet var jag satt i stånd att förstå, hvad som menades. I mina yngre år hade jag kondition hos en af mina släktingar, som gaf mig en god lön, men icke på bestämd tid. Jag kunde bedja honom om pengar till ett visst belopp, när helst jag behöfde dem. Att börja med tycktes mig detta utmärkt stäldt, men det blef motsatsen i längden. Det blef mycket obehagligt att bedja om pengar. Hvarje dollar syntes som en särskild ynnest. Jag plågade mig sjelf med funderingar, om jag verkligen gjorde skäl för betalningen, om min principal ansåg mig lemna tillräcklig valuta därför o. s. v. Min principal var en utmärkt, rättänkande menniska, och jag höll uppriktigt af honom. Jag mins icke, att han någonsin nekade eller dröjde med att lemna mig begärda pengar. Förargelsen och obehaget bestod endast i att bedja derom, och det blef så svårt, att jag ofta led försakelser hellre än att öppna mun. Då året tog slut, öfverraskade jag min principal med begäran att få mindre lön, men på vilkor, att denna utbetalades på bestämda dagar. Denna anhållan beviljades — utan afdrag på lönen — och min principal hade troligtvis ingen aning om, hvilken lätnad det var för mig. När nu jag, en ung man, kunde lida af denna finkänslighet, gentemot en släkting till och med, så är det lätt att tänka sig, att många kvinnor måste känna detsamma t. o. m. mot deras äkta män. Och jag vågar påstå, att de, hvilka mest lida deraf, ofta äro de mest rättänkande och samvetsgranna kvinnorna. Det är oresonligt att säga om dylika: »De äro alltför finkänsliga, alltför nogräknade». Eljest är det ju finkänslighet, mannen påstår sig skatta så högt hos kvinnan. Just det, att en man

är liberal, under det hans inkomster äro begränsade, ger en samvetsgrann och grannlaga kvinna större betänkligheter, när hon skulle bedja denne liberale och ekonomiskt betryckte man om pengar, än om han vore rik och snål. Den enda värdiga ställningen man kan inrymma åt sin hustru i ekonomiskt afseende, är att behandla henne åtminstone på samma sätt, som han skulle behandla en hushållerska, och sålunda låta sin maka få disponera öfver en bestämd och affärsmessigt utbetald summa till enskilda utgifter, huru stor eller liten den än må vara. Hon slipper derigenom att skrufva upp sitt mod till att som gunst och nåd bedja honom om, hvad hon har *rättighet* att få, och hvad hon verkligen behöfver. Hon slipper då plågas af rädsla, att hon begärt för mycket och mera, än de båda ha råd till. Hon blir derigenom satt i en kvinnas ställning, istället för ett barns eller en leksaks.

Jag har uppsåtligen undvikit ordet »underhåll» i det föregående, emedan detta ord tyder på den falska och låga förutsättningen, att mannen ensam rår om penningarne, hvilka han efter godtycke kan behålla eller lemna ifrån sig. Och ändå har ordet »Allowance» (underhåll) nyttjats af män, som lefvat på hustrurnas kapital eller förtjenst: af män, som till namnet skötte »boarding-houses» och arbetade litet grand, medan hustruarna arbetade öfver sina krafter; af landtbrukare, hvilkas arbete var ansträngande, medan hustrurnas var ännu mera ansträngande. Till och med der, hvarest hustrun icke tar någon direkt del i penningeförvärfvet, är hennes indirekta del, vården om hemmet, så maktpåliggande och höjd öfver någon ersättning i dollars och cents, att det är skamlöst och oförsynt af en man att tala om att *gifva* penningar till sin hustru, liksom detta skedde af gunst och nåd, af barmhertighet. Det är lika litet ett barmhertighetsverk, som då firmans hufvudman betalar andelen till sin kompanjon, som sköter affären i verkstaden, medan chefen sitter på kontoret. Antingen de gemensamma inkomsterna äro stora eller små, kan hustrun *fordra* sin hederliga andel, och detta med obestriddlig rätt utan den ständigt återkommande förgälseln att anhålla derom.

Literatur.

Georg Nordensvan. **Lifsuppgifter.** Två berättelser: (*Framgång.* — *Sten.*)

Stockholm, Alb. Bonniers förlag.

Pris: 3 kronor.

Det er samme thema som behandles i disse tvende fortællinger, nemlig livsopgaven at ville vinde frem, men det er taget fra motsatte sider, thi i »Framgång» grunder opgaven sig på beslutningen at undgå alt som er ubehageligt og snevert, og af frygt for at bekende sin tro, derfor at det skal hindre karrieren; hvorimod den i »Sten» støttes af håbet om og tilliden til sandhedens og rettens dog endelige sejr, trods vissheden om at arbejdet for de store mål, at kampen mod det falske og lave, som oftest bringer en materiel ruin.

* * *

I »Framgång» er hovedfiguren Dr Gustaf Borg, den afholdte »første bas» og eftersøgte kammerat. Efter at ved sin vens dødsleje have lovet sig selv at være idealet tro, forlader han efter et bevæget studentliv, forgældet og blaseret Upsala. Han får ansættelse som skolelærer i en af det sydlige Sveriges middelstore städer, og der forrenter han sine selskabelige talenter i håb om at gøre et rigt parti, så at han kan bringe sine usle affairer på fode igen; men disse anstrengelser depraverer han mere og mere, så at der næppe findes spor af fremtidsmanden.

Omsider får han pastorat og gifter sig i forventning om, ret snart kunne få arve sin hustrus stenrige gamle bedstemoder, der imidlertid er mærkvärdig seiglivet.

På bryllupsrejsen möder han sin ungdoms elskede, hvem han, omendskönt han fölte vämmelse med sig sely, overgav, fordi han troede at det var hans pligt ikke at forspilde sin ungdom ved at binde sig. Han skulde blive en »prydad för sitt land», det var jo det vennen havde spået.

Dette möde med den kvinde han havde haft kär, lader han mere end noget andet föle, hvilken elendig pjalt han er.

I sin nye värdighet, med gammelgäld og flotte vaner frister han nu livet på nye lån og nye vexler og griber, da han i egen-skab af sognets fortroendemand, har frie händer, för dybt i kassen.

Urolig over at kasseanglen sluttelig skal opdages, gör han en rejse til slägt og venner for om mulig skaffe hjælp, men forgäves. Efter hjemkomsten bliver han syg og dör i vildelse. Kasseanglen däckes af hustruens rige slägtninge.

* * *

Som kontrast er broderen Karl, der fra barn af selv har måttet kämpa sig frem. Han er artist, en prägtig sund natur og kraftig karakter, men et brushoved, der ikke er bange for at synge ud sin mening, rakke ned på sine formänd, hvilket medförer at han ofte er uden plads, men ikke destomindre lige ufortröden.

Er det smät med skillingen, nå, så giver han sig til at stryge både¹ og stakitter — blot ikke drive og være doven.

Ved tiden för broderens död er han en velhavende dekorationsmaler, og det er han, hvem hr Nordensvan lader sige sin grundtanke i fortällingen, da han taler om broderen: »men hvad som är uppenbart är, att det inte är folk af hans kaliber, som verlden har bruk för. Han skulle ha lärt sig att arbeta, det är hvad som fattades honom. Ty hvad vi behöfva, är just medvetandet om, att vi ha kraft, att vi ha den inom os sjelfva». — — »men man vill hafva frid och ro, bevars, och så glider man in i de färdiga äsigtterna, så ger man sig — några tum i sender — man vet, att det är döden, men man gör det ändå — af feghet, af slafsinn». —

* * *

»Sten», i den anden fortälling er en ung, frisindet mand med moderna anskuelser, han hader den gamle slendrian, afslår faderens tilbud om underhold, til han har taget sin akademiske examen, for att kunne indträde i statens tjeneste, og det kommer til et brud mellem dem. Så helliger han sig ganske til det literaire, for hvilket han har lyst og ävne.

På en lille udflugt gör han bekendtskab med »Aimée Broms» — får andet at tänke på, forlover og gifter sig med Aimée.

Efter en bryllupsrejse komme de til Stöckholm, hvor han har fået ansättelse ved en avis.

Nu skal hverdagslivet begynde, men man skal ikke lade sig optage af det alene, et sandt ägteskab skal grundläggas, thi mellem

dem findes jo virkelig kärlighed. Men hvordan det end er, de ere alt for ulige i udvikling, og alt som tiden går, fjernes de fra hinanden. Hertil bidrager i en väsentlig grad hans kändelige ligeegyldighed for hendes familie² og omgangskreds, med dens egennyttige konservative präg. Medens han som en fölge af sit åbne väsen, sine radikale anskuelser og uforskräkkede forsög på at offentliggöre disse, stöder snart en, snart en anden for hovedet, og derfor også til slut mister sin plads ved avisen, lever hustruen sit liv i overensstemmelse med sin slägts traditioner, d. v. s. spidsborgerligt. År er gået efter år, »medan han slet ut sig i tvifvel och oro, förslöades i det tomma slappande sällskapslivet, gräfde ner sig i sina små förhållanden, gled utför det sluttande planet, på den gemensamma banan för alla som ej gå framåt». Og när han tänker på fremtiden, er det uden håb. Han skal sluttelig blive ligeegyldig, miste ägtelsen för sig selv og så . . . ? Nej! han tör ikke fölge tanken helt ud, han er nöd til at se, at ikke gå under i dette dagligdags banale.

Forlade disse forhold, komme ud, komme bort, blive sund og levedygtig igen, for at nå et mål; det er det han skal. Det er hans pligt at trække lasset op og begynde forfra. Så skilles de, han og hustruen som venner.

Han rejser udenlands. Aimée bliver hjemme på landet hos sin moder.

Denne skilsmisse bliver hende til stor nytte. Hun kommer til eftertanke, og vinder forståelse af, at livet giver andre pligter en det, at udelukkende leve för *sit* og *sine*. Aimée opretter en skole på landet för folkets börn. Hermed har hun rystet slägtens traditioner af sig — det spidsborgerlige, og när Sten er parat til at vende tilbage, hentyder han i et brev muligheden af, at han og Aimée skulde kunne begynde igen og göre ägteskabet til et virkelig samliv, til et samarbejde mellem tvende frie själe.

Et ganske fint point er, at forfatteren lader skinne frem, at det er det undertrykkede i moderens karakter, *det* hos hende, som ej har fået luft, hvilket hos ham, sönnen, er blevet til et medfödt had mod al tvang.

* * *

Hr Nordensvan bekräfter med sine fortällinger den sörgelige hävdvundne kändsgerning: gör du det, får du prygl, og gör du

det ikke, får du også prygl. Men han viser os også, at Karl Borg og Sten ere fremtidsmændene, thi de have jo valgt at tage prygl for det rette. De ere fremtidsmændene, thi fremtidsmanden har levedygtigheden og den have de.

De i fortællingerne skildrede bipersoner — de forlorne existenser — ere energiløse begavelser, just typiske for nutiden. De ere godt tegnede og afgive en særdeles lempelig baggrund.

Man ligesom synes at Hr Nordensvan med dette sit sidste Arbejde har givet sine længe undertrykkede følelser luft.

»**To Venner**» (Hellemysrfolket) af *Amalie Skram*.

(S. Salmonsens Forlag).

Pris: 3 kronor.

Fortællingen er en fortsættelse af »Hellemysrfolkets» tragiske ægteskabshistorie, betitlet »Sjur Gabriel», i hvilken man vil erindre sig Hellemysrfolkets møjsommelige og kummerfulde kamp for at af havet og den stenede jordbund skaffe det allernødvändigste til livets opholdelse. Konens drukkenskab og snedighed og Sjur Gabriels stråbsomhed og ihærdighed for at holde husets vægge sammen, indtil »vesle Gabriel», det barn, som han afskede overalt i verden, dør af krampe, thi da er også hans modstand brudt og han søger glemsel i det, som har været husets forbandelse: brændevinet. »Fra den dag af drak de begge på Hellemysren».

Her er det deres sønnesøn Sivert, en rask fentenårs gut, som spiller hovedrollen, selv tilhøre de byens bærme; men Oline er dog den værste af dem. Halvfjøllet raver hun omkring i byens gader, efterfulgt af et berygtet forfaldet fattighuslem, og bogen begynder med en skildring af et sådant optrin. Efter skrålen og tiggen udenfor hendes families husdør blive de jagede bort, og med vild råhed truer og tvinger da drukkenbolten hende til at tage af sig et skjørt, for at de kunne få penge til brændevin, hvilket hun da også gør, på åben gade.

I det samme kommer Sivert muntert syngende forbi. Da han får øje på opløbet, strækker han nysgærrig hals, men da han ser hvem det er, standser han pludselig, »hodet sank forover som om halsen var bleven knækket. Rådvild famlede fingrene langs buksen og langsomt drejede han sig om. Han blev med et så underlig smal i ryggen, hele gut-

ten liksom skrumpede ind». Man kan fuldkommen forstå hans tilintetgørelse, hans harme over at skulle udholde slig skændsel gang på gang. Da er det beslutningen at gå tilsøs modnes hos ham, og, får han ikke lov, nå, så rømmer han.

Fru Skram kalder fortællingen de »To Venner», og bogens indhold er og nærmest en skildring af livet ombord på barken af ovennævnte navn, med hvilken gutten gør sin første rejse som skibsdreng.

Siverts jamren, medens han, plaget af søsygen og mörbanket af kammeraterne, ligger nede i köjen, hans anger over at han er gået tilsøs, hans langsom opvoksende mod, begyndende selvtillid og pralesyge, og selve livet ombord, plumpt som det er: matrosernes råhed, overtro og barnlige naivitet; alt har fru Skram skildret med en slående nøjaktighed og kunstnerisk sikkerhed, der stiller hende ved siden af vor tids bedste kræfter i kunsten at fortælle.

Som noget af det bedste i bogen er mandskabets besøg i et bordel i Port-Royal. Sivert har først følt sig frastødt af de sorte pigers grove væsen och svedlugt, men har omsider fundet behag i en af dem, Emmeline, og efter omhyggelig toilette, aflægger han et besøg i bordellet, hvor der opstår et vildt slagsmål om ham; men i detsamme kommer skibets sejlsmager til og gör ende på striden, idet Emmeline springer ham om halsen. Siverts forlegenhed og frugtesløse försøg på at erobre sig en stilling mellem pigerne, er meget naturlig; ligeså sejlmagernes fortælling om et eiskovsäventyr, han har haft med en konsul-datter, medens Sivert sidder og sluger hvert ord.

På tilbagerejsen har skibet to fransk-mænd ombord, hvilke rejse for »Jardin des plantes.» Sivert stilles til deres rådighed, og efterhånden danner der sig et smukt og varmt kammeratskab mellem ham og dem.

Om aftenen, når han har bragt dem det varme vand til toddyn, plejer han at spille kort med dem. Han havde afvekslende vundet og tabt, men så kom en aften, da han udbetalte sine siste skillinger. Modfalden ved tanken om ikke at kunne fortsætte spillet, falder han på den fortvivlede idé at tage tilbage, det han havde tabt, noget urigtigt kunde det jo ikke være, thi de havde jo selv tilbudt ham pengene, og det var en falsk undseelse som böd ham afslå tilbudet. Hvad bröd de sig også om nogle kobbermynter. —

Han utför sin försät, det går heldigt för sig — han gentager det, da han flere gange i træk har uheld i spillet. Omsider ane de rejsende uråd, give agt på ham og gribe ham, just som han vil lægge tilbage et guld-stykke, som han opdager, han har taget, men som han for ingen pris vil beholde. De rejsendes bedrøvelse over at se deres tillid og tro på ham skuffet, og Siverts fortvivlelse og skamfølelse, er gribende. Siden denne tildragelse er han sky og indesluttet, han lider ved tanken på det skete. Da franskmændene så forlade skibet, sidder gutten mellem tvende sejl og kæmper med gråden.

På tilbagerejsen til Norge overfaldes skibet af et hæftigt uvejr, forliser, efter at mandskabet, på to mand nær, i sidste øjeblik reddes. Denne naturskildringer à la Marryat, storslået. Hermed slutter de »To Venners» og Siverts historie, fulgt af læserens udelte sympathy.

Iøvrigt vidner dette arbejde om, hvad »Constance Ring» spæde om fru Skrams forfatterskab, at det er i stigende udvikling, og bogen anbefales læseverdenen som et stykke sand kunst.

A. B—m.

När och Fjärran.

Louise Michel har hållit ett anarkistmöte i Havre, hvilket var besökt af 2,000 människor. Hon blef afbruten flera gånger och slutligen sköt en man på henne. Hon sårades svårt. Kulan togs icke ur såret, hvilket dock ser ut att vilja läkas lätt.

Attentatsmannen heter *Lucas*, och man anser, att hans religiösa känslor varit orsaken till attentatet.

Naturligtvis häktades han genast och undergår nu förhör.

Till hans hustru har »petroleumskvinnan» skrivit följande bref:

«Min fru!

Eftersom jag har hört, att ni är mycket förtviflad, vill jag gerna trösta er. Var bara lugn. Alldenstund man ej kan bevisa, att er man handlat med kall beräkning, är det omöjligt, att ni icke skulle få honom igen. Både mina vänner, läkarna och pressen i Paris, för att nu icke tala om pressen i Havre, skola hålla i med att fordra honom frigifven, till dess det sker. Och skulle det dröja alltför länge, skall jag komma till Havre igen, och då skall mitt möte icke ha något annat syfte, än att frambringa denna handling af rättvisa. Hela staden skall komma att närvara vid det mötet.

Louise Michel.»

Till Redaktionen insända tidningar, tidskrifter och böcker.

För frisindet Christendom, n:o, 1 5 årg. — Nylände 1 hefte, utgivet af norsk kvindesagsforening. — Sveriges Ungdom, n:o 1, tidskrift för skola och hem. — Sedlighets-Vännen, n:o 1, 2, 3. 11 årg. — Idun, n:o 5, praktisk veckotidning, för kvinnan och hemmet. — Småskole-Vännen, n:o 3. — Le Devoir, n:o 489. — »Dagny», tidskrift för sociala och literära intressen, n:o 1. — Ny Jord. Häfte 1, 2, 3, 14 Dags Skrift för Literatur, Videnskab og kunst, P. Hallberg & C:nis forlag. — Vor tid. N:o 3. Tidskrift for kristendoms og samfundsspørgsmål.

Böcker:

To Vänner. Fortælling, af Amalie Skram. Bröderne Salmonsens (J. Salmonsens) Forlag Kjöbenhavn. — Nordisk Mytologi af R. B. Andersson, 6 häfte.

Rättelse.

I artikeln *Stemmeret for Kvinder*, Framåt N:r 3, sid. 28, spalt 2, rad. 26 uppfifrån står »og har först de nye love virket. Ustrækkelig lang tid» etc. Skall vara: »og har först de nye love virket i tilstrækkelig lang tid» etc.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket Pris: Kr. 3: 50 för år, *postarvode inberäknadt*. Lösnummer: 20 öre. Annonsspris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar mot svarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåts» annonsbyrå, 2:dra Långgatan 40, III, alla hvardagar kl 5—6 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvänder man sig till fru *Alma Breinholm-Åkermark*.

Redaktionen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

Den ogifta kvinnans juridiska ställning af *J. Liljencrantz-Rasmussen*. — Efter regnet (poem) af *Per Hallström*. — Betänkning over Forslag til Lov om Kvinders kommunale Valgret og Valgbarhed. Afgiven af det danske Folkethings Udvalg den 30:te Januar 1888. — Ur Öfverste T. W. Higginsons bok »Common Sense about Women». (Fri öfvers.) af *Cécile Gohl*. — Literatur af A. B—m. — När och Fjärran. — Till redaktionen insända tidningar, tidskrifter och böcker.

Distribueras af WETTERGREN & KERBER, Göteborg.